

Як та за яких умов учасник може отримати аванс від замовника?

Законодавством передбачено, що при укладенні договорів про закупівлю товарів, робіт і послуг сторони можуть домовитися про надання попередньої оплати виконавцям робіт / постачальникам товарів / надавачам послуг, зокрема, з метою придбання ними товарів, необхідних для початку виконання робіт / надання послуг / тощо), обумовлених таким договором про закупівлю. Проте існують певні вимоги щодо використання цих коштів, а також обмеження щодо обсягів та термінів надання попередньої оплати. У зв'язку з цим як у замовників, так і в постачальників товарів / надавачів послуг / виконавців робіт виникає ряд запитань, на які ми спробуємо відповісти в цій статті.

Основні умови надання попередньої оплати

Питання здійснення розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти, регулюються **постановою Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1070** (далі— Постанова № 1070), зокрема, встановлено строки, на які розпорядники можуть передбачати в договорах про закупівлю товарів, робіт або послуг попередню оплату, а саме:

за поточними видатками — на строк **не більше трьох місяців;**

за капітальними видатками, державними контрактами (договорами) та на закупівлю періодичних видань — на строк **не більше 12 місяців;**

за зовнішньоекономічними контрактами (договорами), укладеними на виконання міжнародних зобов'язань; товарів, робіт і послуг, що закуповують для забезпечення національної безпеки та оборони держави, а також для забезпечення участі України в міжнародних, національних та всесвітніх виставкових заходах, — на строк **не більше 24 місяців.**

Однак обмеження, пов'язані з поширенням хвороби COVID-19, не минули й законодавство, що регулює питання використання бюджетних коштів. Так, відповідно до пункту 2 Постанови № 1070 **на період карантину**, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, **попередня оплата товарів, робіт і послуг**, що закуповуються за бюджетні кошти, **здійснюється** розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів **з урахуванням особливостей, визначених постановою Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 № 641** «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним

поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (далі— Постанова № 641).

Пунктом 15-1 Постанови № 641 на період дії карантину накладається заборона на здійснення розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти, а для Державної казначейської служби України (далі — Казначейство) — на здійснення відповідних платежів. Однак цим самим пунктом зазначено перелік випадків, коли **дозволяється здійснення попередньої оплати, у тому числі у випадках, якщо предметом договору про закупівлю є інші товари, роботи і послуги, за умови, що розмір такої оплати не перевищить 30 % вартості їх річного обсягу на строк не більше трьох місяців.**

Аналогічне обмеження щодо строку та розміру попередньої оплати встановлюється також Порядком державного фінансування капітального будівництва, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від [27.12.2001 № 1764](#) (далі— Порядок № 1764), який визначає механізм фінансування капітального будівництва за рахунок коштів державного бюджету з метою забезпечення цільового та ефективного використання державних коштів.

Так, в **абзаці 2 пункту 19 «Розрахунки за виконані роботи у капітальному будівництві» Порядку № 1764** зазначено, що замовник перераховує підряднику аванс, якщо це передбачено договором про закупівлю (контрактом), розмір якого не може перевищувати 30 % вартості річного обсягу робіт. Підрядник зобов'язується використати одержаний аванс на придбання і постачання необхідних для виконання робіт матеріалів, конструкцій, виробів протягом трьох місяців після одержання авансу. Після закінчення тримісячного терміну невикористані суми авансу повертаються замовнику.

Розглянемо приклад застосування умови щодо розміру та строку використання попередньої оплати.

Приклад

Замовник уклав договір про закупівлю робіт строком на 2021-2022 роки. Загальна вартість договору — 10 млн грн. Відповідно до Плану фінансування робіт сума оплати на 2021 рік складає 4 млн грн, а на 2022 рік — 6 млн грн.

В умовах щодо здійснення оплати (проведення розрахунків) у договорі про закупівлю замовник зазначає таке:

«Перед початком робіт замовник сплачує підряднику попередню оплату (аванс) у розмірі до 30 % від вартості будівельно-монтажних робіт згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1070 „Деякі питання здійснення розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що

закуповуються за бюджетні кошти" (аванс надається на 3 місяці з моменту виплати)».

Зверніть увагу, що замовник може передбачити попередню оплату на 2021 рік у розмірі до 30 %, **але не від загальної суми договору (10 млн грн)**, а від суми, запланованої для оплати на поточний 2021 рік (тобто 4 млн грн).

Крім цього, сума попередньої оплати, передбачена в договорі про закупівлю, може бути і значно нижчою, наприклад 15 % від річної вартості. У разі потреби сторони можуть укласти додаткову угоду до основного договору про закупівлю, відповідно до якої збільшити суму попередньої оплати, наприклад, до 25 %, але не більше 30 % вартості їх річного обсягу.

Стосовно строку, на який можна передбачати попередню оплату, то він повинен встановлюватися з урахуванням періоду часу, який залишився до кінця бюджетного року. Наприклад, якщо договір про закупівлю укладається в липні (до кінця року залишається близько 5 місяців), то передплату можна передбачити на термін до трьох місяців, а якщо ж договір про закупівлю укладається у грудні (до кінця року залишається менше одного місяця), то передплату вже потрібно передбачати на термін, протягом якого підрядник зможе використати суму авансу за призначенням саме в поточному бюджетному році.

Вимоги щодо відкриття рахунків для зарахування коштів попередньої оплати та надання підтвердних документів для здійснення платежів

Для використання коштів попередньої оплати за капітальними видатками та державними контрактами виконавцям робіт / постачальникам товарів / надавачам послуг (крім нерезидентів) потрібно відкрити в органах Казначейства небюджетні рахунки у встановленому законодавством порядку.

Для відкриття небюджетних рахунків юридичні (фізичні) особи подають до органу Казначейства документи, визначені Порядком відкриття та закриття рахунків у національній валюті в органах Державної казначейської служби України, затвердженим наказом від [22.06.2012 № 758](#) (далі — Порядок № 758). Вимоги щодо подання документів підприємствами (установами, організаціями) та фізичними особами — підприємцями дещо відрізняються, хоча сам перелік цих документів є майже однаковим.

Так, згідно з пунктом 5.1 Порядку № 758 **для відкриття небюджетних рахунків підприємства, установи, організації подають** до органів Казначейства такі документи:

а) заяву про відкриття рахунків установленого зразка (додаток 5 до Порядку № 758) за підписом керівника та головного бухгалтера або інших посадових осіб, яким відповідно до

затвердженої в установленому порядку картки із зразками підписів та відбитка печатки надано право першого та другого підписів;

б) копію належним чином зареєстрованого (затвердженого) установчого документа, засвідчену в установленому законодавством порядку;

в) картку із зразками підписів та відбитка печатки (додаток 6 до Порядку № 758) і перелік рахунків (додаток 7 до Порядку № 758), якими можуть розпоряджатися зазначені у картці (тимчасовій картці) особи, у двох примірниках.

Відповідно до пункту 5.2 Порядку № 758 **для відкриття небюджетних рахунків фізичні особи — підприємці подають** до органів Казначейства такі документи:

а) заяву про відкриття рахунків (додаток 5 до Порядку № 758);

б) копію паспорта, засвідчену підписами працівника органу Казначейства та фізичної особи — підприємця;

в) картку із зразками підписів та відбитка печатки (додаток 6 до Порядку № 758) у двох примірниках.

Інші більш детальні вимоги щодо подання документів та особливості відкриття небюджетних рахунків суб'єкти господарювання можуть знайти в положеннях Порядку № 758.

Відповідно до пункту 33 Порядку відкриття аналітичних рахунків для обліку операцій по виконанню бюджетів у системі Державної казначейської служби України, затвердженого наказом Державної казначейської служби України від 27.12.2013 № 217 (в редакції наказу Державної казначейської служби України від 04.12.2019 № 341), небюджетні рахунки іншим клієнтам відкриваються за субрахунком **3553 «Рахунки інших клієнтів Казначейства»** у випадках, передбачених законодавчими та іншими нормативно-правовими актами, зокрема, **для зарахування коштів попередньої оплати.**

Законодавством стосовно проведення платежів встановлюються певні вимоги не тільки для замовників, але й для підприємств (установ, організацій) та фізичних осіб — підприємців, які планують використовувати кошти наданої їм попередньої оплати.

Організаційні відносини між органами Казначейства, бюджетними установами, відокремленими структурними підрозділами бюджетних установ, підприємствами, установами, організаціями та фізичними особами — підприємцями у процесі казначейського обслуговування небюджетних рахунків клієнтів регламентує Порядок казначейського обслуговування небюджетних рахунків клієнтів, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 21.07.2014 № 770 (далі— Порядок № 770).

Замовники повинні в договорах про закупівлю передбачати спрямування коштів попередньої оплати на небюджетні рахунки виконавців робіт / постачальників товарів / надавачів послуг, які у свою чергу використовують ці кошти **виключно для цілей, визначених такими договорами про закупівлю**, тобто для закупівлі тих матеріалів або

виконання робіт, які вказано в договорі про закупівлю, з **наданням підтвердних документів органам Казначейства для здійснення платежів.**

Підтвердженням цільового використання коштів попередньої оплати, отриманих виконавцем робіт від розпорядника, можуть бути такі документи: **акт про прийняття виконаних будівельних робіт** (за примірною формою № КБ-2в, яку наведено в додатку до Національного стандарту «Правила визначення вартості будівництва» ДСТУ Б Д.1.1-1:2013, затвердженого наказом Міністерства України від 05.07.2013 № 293), **рахунки та накладні** на відпуск товарно-матеріальних цінностей, придбаних для виконання будівельних робіт.

Однак зауважуємо, що **вимога надання підтвердних документів** виконавцями робіт, постачальниками товарів і надавачами послуг (крім нерезидентів) до органів Казначейства для здійснення платежів за кошти попередньої оплати **стосується лише закупівлі товарів, робіт і послуг за капітальними видатками та державними контрактами.**

Окрім зазначених підтвердних документів, **виконавці робіт, постачальники товарів і надавачі послуг подають до органів Казначейства для проведення платежів платіжні доручення**, які формують відповідно до Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 21.01.2004 № 22 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 06.11.2019 № 127).

Висновок

Замовник на відкритий небюджетний рахунок підрядника (виконавця) перераховує аванс, якщо це передбачено договором про закупівлю, розмір якого не може перевищувати 30 % вартості **річного** обсягу робіт.

Для відкриття небюджетних рахунків юридичні (фізичні) особи подають до органу Казначейства документи, визначені Порядком відкриття та закриття рахунків у національній валюті в органах Державної казначейської служби України, затвердженим наказом від [22.06.2012 № 758](#).

Підрядник (виконавець) зобов'язується використати одержаний аванс на придбання і постачання необхідних для виконання робіт матеріалів, конструкцій, виробів **виключно для цілей, визначених такими договорами** про закупівлю протягом трьох місяців після одержання авансу. Після закінчення тримісячного терміну **невикористані суми авансу повертаються замовнику.**

Підрядник (виконавець) з метою здійснення платежів Казначейством повинен надати

підтвердні документи. Наприклад, акт про прийняття виконаних будівельних робіт (за примірною формою № КБ-2в), рахунки, накладні на відпуск товарно-матеріальних цінностей, придбаних для виконання будівельних робіт.

Більше про здійснення передоплати читайте на порталі RBB.RADNYK.UA в статті **«Попередня оплата при закупівлі товарів, робіт і послуг, що закупаються за бюджетні кошти»**.

Під час аналізу Закону України «Про публічні закупівлі» виникає багато запитань? Реєструйтеся на навчання [Академії Радник](#) та отримуйте тільки вичерпні та практичні відповіді.